

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERGÖTLANDS LÄN

Miljöskyddsavdelningen

010-224 40 00

Mark- och miljödomstolen
Vänersborgs tingsrätt
mmd.vanersborg@dom.se
(Box 1070
462 28 Vänersborg)

Länsstyrelsens yttrande över Svevia AB:s ansökan om tillstånd till bergtäkt och för verksamheten nödvändig vattenverksamhet på fastigheten Lyckan 1:1 Mölndals kommun

(mål nr M 4675-14)

Ärendet

Svevia AB, bolaget, har till Mark- och miljödomstolen lämnat in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalkens 9 kap och 11 kap för bergtäktsverksamhet och vattenverksamhet på fastigheten Lyckan 1:1 i Mölndals kommun, Västergötlands län.

Mark- och miljödomstolen har givit länsstyrelsen möjlighet att lämna yttrande över ansökan.

Länsstyrelsens yttrande

Länsstyrelsens ställningstagande

Länsstyrelsen anser i första hand att ansökan ska avslås av bl.a. följande skäl:

- Verksamhet är belägen nära bostadsbebyggelse och länsstyrelsen bedömer att den sammantagna risken för olägenheter för de närboende i form av buller och ökade risker för olyckor etc är större än vad som rimligen bör tålas. Detta strider mot lokaliseringsprincipen i Miljöbalken 2 kap 6 § som föreskriver att mark och vattenområde ska väljas som innebär minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Detta innebär vidare att verksamheten riskerar att bidra till att motverka att miljömålet en god bebyggd miljö uppnås.
- Det saknas tillräckligt beslutsunderlag i form av en arkeologisk utredning vilket innebär att underlag för att bedöma tillåtligheten utifrån områdets kulturvärden saknas.
- Det saknas underlag att bedöma verksamhetens förenlighet med 4 § artskyddsförordningen (AF) med avseende på fåglar och fladdermöss.

- ☐ Sökanden har inte visat om och hur det är tekniskt och ekonomiskt möjligt att avleda bäckvattnet förbi täkten utan att detta påverkas och blandas upp med det vatten som uppstår i täkten och påverkas av grumling m.m.

Om mark- och miljödomstolen ändå väljer att meddela tillstånd till den ansökta verksamheten föreslår länsstyrelsen följande omfattning och begränsningar.

Förslag till tillståndets omfattning m.m.

Tillståndets omfattning

Svevia AB med organisationsnummer 556768-9848 lämnas tillstånd att bedriva täktverksamhet på fastigheten Lyckan 1:1 i Mölndals kommun. Brytning av berg får endast ske inom det på exploateringskartan (Bilaga 1) angivna brytningsområdet. Brytning får ske som djupast ner till + 45 m.ö.h.

Länsstyrelsen föreslår att tillståndet ska gälla för:

Brytning av högst 12 000 000 ton berg. Den årliga produktionen får inte överstiga 700 000 ton berg.

Uppställning av asfaltverk med en maximal produktion av 200 000 ton asfalt inklusive hantering av maximalt 20 000 ton riv och fräsasfalt per år.

Uppställning och drift av kross och sorteringsverk samt att hantera maximalt 100 000 ton rena jord- och schaktmassor, externa massor och entreprenadberg per år.

Hantering av maximalt 20 000 ton ren matjord per år och maximalt 200 000 ton rent tegel och betong per år

Med rena massor m.m. avses föroreningshalter som inte överstiger nivåer mindre än ringa risk.

Avsänkning av grundvattennivån under bryttiden till lägst nivå + 45 meter inom brytområdet.

Bortleda allt till täkten inläckande grundvatten till recipient och leda bäckens vatten förbi täktområdet via kulvert till bäckens norra del utanför täktområdet så länge täkttillståndet gäller.

Anlägga två trummor för tillfartsvägar, över bäck, öster om området och våtmarken, väster om området.

Anläggande av våtmark.

Sökandes huvudalternativ att avleda bäckvattenflödet in i täkten för behandling i gemensamma sedimentationsbassänger med övrigt vatten som uppkommer till följd av täktverksamheten avstyrks.

Ekonomisk säkerhet

Enligt 9 kap. 6e § miljöbalken får tillstånd till täkt ges endast om det för uppfyllandet av de villkor som ska gälla för tillståndet ställs säkerhet enligt 16 kap. 3 § miljöbalken.

Täktens brytningsområde omfattar enligt ansökan ca 202 000 m². Med tillämpning av en beräkningsmodell och ingångsvärden, som normalt tillämpas och i huvudsak baseras på täktens areella omfattning, enligt anvisningar i Miljösamverkan Sveriges

rapport ”Efterbehandling av täkter”, uppskattas kostnaden för efterbehandling till ca 4 480 000 kronor.

Länsstyrelsen gör därför bedömningen att säkerheten bör fastställas till ca 4 400 000 kronor.

Tidsbegränsning av tillståndet

Tillståndet bör tidsbegränsas till 30 år från det att tillståndet vunnit laga kraft både för täkt- och vattenverksamheten.

Verkställighet

Tillståndet får tas i anspråk när det vunnit laga kraft.

Igångsättningstid

Tillståndet ska ha satts igång senast tre år från det att tillståndet vunnit laga kraft. Tillsynsmyndigheten ska meddelas när verksamheten satts igång.

Klassificering av verksamheten

Länsstyrelsen anser att följande prövningspunkter enligt miljöprövningsförordningen (SFS 2013:251) är aktuella:

10.11 (B) täkt av berg med ett verksamhetsområde som är större än 25 hektar

90.30 (B) anläggning för mellanlagring av annat avfall än farligt avfall, om den totala avfallsmängden vid något enskilt tillfälle utgörs av mer än 10 000 ton avfall som inte är avsett för byggnads- eller anläggningsändamål

90.100 (B) anläggning för att genom mekanisk bearbetning återvinna annat avfall än farligt avfall, om den hanterade avfallsmängden är större än 10 000 ton per kalenderår

10.50 (C) anläggning för sortering eller krossning av berg, naturgrus eller andra jordarter utanför område som omfattas av detaljplan eller områdesbestämmelser, om verksamheten bedrivs på samma plats under en längre tid än trettio kalenderdagar under en tolv månaders period

26.150 (C) asfaltverk eller oljegrusverk som ställs upp utanför område med detaljplan eller områdesbestämmelser i mer än 90 kalenderdagar under en tolv månaders period

Förslag till villkor

Länsstyrelsen anser att följande villkor bör meddelas för verksamheten.

Allmänt

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden/bolaget har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Ianspråktagande av fortplantningsområden för groddjur och fladdermöss, liksom avverkning av träd, får inte ske under groddjurens, fladdermössens och fåglars fortplantnings-/häckningsperiod dvs från den 1 april till den 30 september.

Om det finns särskilda skäl får tillsynsmyndigheten medge undantag.

Täktområdet

3. Verksamhets- och brytningsområdet ska märkas ut i området på väl synligt sätt och med under verksamhetstiden varaktiga markeringar.
4. Verksamhetsområdet ska på väl synligt sätt avskärmats eller märkas ut med varningsskyltar som tydligt uppmärksammar allmänheten på risken för olycksfall.

Avfall

5. Mottagning av externa massor och avfall omfattar entreprenadberg och följande avfallstyper

17 03 02 Asfalt med halter understigande 70 ppm PAH, 17

05 04 Annan jord och sten än den som anges i 17 05 03.

17 01 01 Betong

17 01 02 Tegel

Halterna i de jordmassor som tas emot får inte överstiga nivåer för mindre än ringa risk enligt Naturvårdsverkets Handbok 2010:1 eller senare uppdateringar av denna. Ämnen som inte regleras i ovan nämnda rapport får inte förekomma i form av förorening.

Det bygg- och rivningsavfall i form av betong och tegel som tas emot får inte vara förorenat till följd av tidigare användning av byggnationen eller vara täckta eller målade med material som innehåller farliga ämnen i signifikanta mängder.

Tillsynsmyndigheten får medge mottagning av andra avfallstyper med motsvarande inerta egenskaper.

Asfaltverk

6. Stofthalten i utgående luft från asfaltverket får inte överstiga 20 mg/Nm³.
7. Hantering och mellanlagring av inkommande returavfall samt driften av asfaltverket ska ske på så sätt att det inte finns någon risk för att grund- eller ytvatten påverkas negativt. Avrinnande dagvatten ska samlas upp och avledas till sedimentationsdammen.
8. Placeringen av asfaltverket ska ske efter samråd med tillsynsmyndigheten.

Utsläpp till luft

9. Åtgärder ska vidtas för att minimera spridning av damm från tåkten och tåktverksamhetens samtliga moment.

Utsläpp till vatten

10. Avledande av vatten från tåkten ska ske genom sedimenteringsanläggning, försedd med oljeavskiljande anordning, innan vattnet leds vidare. Sedimentationsanläggning slutliga utformning ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. Utgående vatten får högst innehålla 1 mg olja per liter utgående vatten räknat som oljeindex samt 35 mg suspenderat material per liter, räknat som medelvärde per år. Provtagning ska även ske av totalkväve.

Provtagning ska ske i utgående vatten från sedimentationsbassängen med tids eller flödesstyrd provtagning minst sex gånger per år jämt fördelat över året.

Vid mottagning av externa avfallstyper ska provtagningen av utgående vatten även omfatta PAH, pH, bly, Koppar, Zink, Totalfosfor.

11. Den avledda vattenvolymen via sedimentationsbassängerna ska mätas med flödesmätare eller summerande gångtidmätare och resultatet journalföras och redovisas i den årliga miljörapporten och på anmodan hållas tillgängligt för tillsynsmyndigheten.
12. Processvatten ska tas från sedimenterings- och klarningsdammen. Vid behov av annat vatten för processen får detta ske efter samråd med tillsynsmyndigheten.
13. Kulvertar över bäck och våtmark ska utföras i samråd med tillsynsmyndigheten. Utformningen ska ske av sakkunnig inom området med erfarenhet av likande projekt.
14. Våtmark ska anläggas före befintliga groddjurvatten ianspråkats senast tre år efter tillståndet tagits i anspråk på ett sätt så att de tillgodoser behovet av att minska kvävetillförseln till nedströms belägna vattenförekomster och tillskapa nya småvatten för groddjur. Utformningen av anläggande av våtmarken ska ske av sakkunnig inom området med erfarenhet av liknande projekt i samråd med tillsynsmyndigheten.
15. Bäckvattnet ska avledas till den naturliga vattenfåran direkt nedströms verksamhetsområdet för tåkten och får dessförinnan inte blandas med kvävepåverkat vatten från tåkten.
16. Omledning av bäcken ska ske senast före åtgärder i täktområdet som påverkar bäckens flöde och vattenkvalité genomförs. Utformningen ska ske av sakkunnig inom området med erfarenhet av liknande projekt i samråd med tillsynsmyndigheten.
17. Senast två månader innan respektive anläggningsarbeten enligt villkor 10, 13, 14 och 16 ovan påbörjas ska arbets- och tidsplaner inlämnas till tillsynsmyndigheten. Av planen ska framgå de olika anläggningsmomenten. Även hänsyn till skyddsvärda natur- och kultur-värden ska redovisas.

Buller

18. Starkt bullrande verksamhet som borring, sprängning, och skutknackning eller annat med återkommande kraftigt impuls ljud får bedrivas endast vardagar mellan kl. 07.00-18.00.
19. Buller från verksamheten inklusive transporter inom verksamhetsområdet får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

Helgfri måndag till fredag	kl. 06.00 -18.00	50
		dB(A)
nattetid	kl. 22.00 – 06.00	40
		dB(A)
		45
övrig tid		dB(A)

Momentana ljud nattetid (kl. 22.00-07.00) får utomhus vid bostäder högst uppgå till 55 dB(A).

De angivna värdena ska kontrolleras genom immissionsmätningar och/eller närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tider då verksamheten pågår. Kontroll ska ske inom tre månader från det att

tillståndet tas i anspråk, samt därefter så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, eller om tillsynsmyndigheten så kräver.

20. Före varje sprängning ska berörda, inom en radie av 1000 meter från takten, alltid informeras om tidpunkt för sprängning.
21. Sprängningar får inte utföras som medför att dels den sprängningsinducerade vibrationshastigheten, uttryckt som toppvärde i vertikalled mätt i sockel i närmaste bostäder, överstiger värdet 4 mm/s, dels luftstöt vågor vid närmaste bostäder överstiger värdet 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde.

De angivna värdena ska kontrolleras genom mätning enligt svensk standard, för närvarande SS 4604866 för vibrationer respektive SS 025210 för luftstöt vågor, vid åtminstone fem sprängtillfällen per år om inte tillsynsmyndigheten medger annat. Mätning ska därutöver genomföras då det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade vibrationer eller luftstöt vågor samt på tillsynsmyndighetens begäran.

Kemikalier och avfall

22. Kemiska produkter, petroleumprodukter och farligt avfall ska vara märkta samt förvaras i täta behållare på tät, invallad yta, som är skyddad från nederbörd. Fordonsbränsle ska förvaras enligt ovan eller i dubbelmantlade cisterner. Vid förvaring utomhus ska skydd finnas mot påkörning.
23. Tankning och parkering av fordon och maskiner får endast ske på yta som är särskilt iordningställd för att förhindra spridning av oljespill. Alternativt ska skydd för uppsamling av spill vara ordnat under parkerade enskilda fordon eller maskiner. Utrustning för sanering av spill ska finnas lätt tillgänglig vid bedrivande av verksamhet.

Efterbehandling

24. Uttag av berg ska ske med en succesiv efterbehandling allteftersom brytningen fortskrider. Senast tre år innan täktverksamheten beräknas upphöra ska verksamhetsutövaren inge ett förslag till en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprättad i samråd med tillsynsmyndighet. Samtliga efterbehandlingsåtgärder ska vara slutförda ett år efter avslutad täktverksamhet, dock senast vid tillståndstidens utgång.

Kontrollprogram

25. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten. Programmet ska bland annat ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Områden som bör ingå är bland annat kontroll av vibrationer och luftstöt vågor, buller, reningseffekten i dammarna, regelbundna mätningar av vattennivåerna i befintliga brunnar samt påverkan på grundvattenkvalitet, vattennivåer i närbelägna våtmarker, den planerade tillskapade våtmarkens funktion och effekt samt mottagningskontroll av externa massor. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast 3 månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.

Delegation till tillsynsmyndigheten

Länsstyrelsen anser att mark och miljödomstolen ska överlåta åt tillsynsmyndigheten med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att vid behov besluta ytterligare villkor avseende

- D1. mottagning av externa massor i form av avfall och entreprenadberg.
- D2. placeringen av asfaltverket,
- D3. åtgärder för uppsamling och behandling av förorenat vatten som uppkommer i samband med mellanlagring och hantering av asfalt
- D4 åtgärder för att begränsa damning
- D5. placering och utformning av sedimentationsanläggningen.
- D6 Utformning av våtmark
- D7 utformning av kulvertar
- D8 omledning av bäck

Länsstyrelsens motivering

Miljökonsekvensbeskrivningen

Länsstyrelsen anser att Miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas.

Tillåtlighet

Lokaliseringen

Planförhållanden och val av plats

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det enligt 2 kap 6§ miljöbalken väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Vidare framgår att tillstånd inte får ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Den planerade verksamheten ligger utanför detaljplanelagt område och andra områdesbestämmelser och utgör s.k. övrig mark. Verksamheten strider inte mot gällande detaljplan eller områdesbestämmelser. Den planerade verksamheten är förenlig med kommunens översiktsplan.

Verksamheten innebär inte risk för påtaglig skada på något riksintresse för naturvård eller annat ändamål. Det finns inga Natura 2000-områden eller andra skyddade markområden som påverkas av anläggningen.

Området ligger ca 3 km sydväst om Lindome i Mölndals kommun. Strax öster om väg E6. Området ligger i ett större sammanhängande skogsområde. I översiktsplanen är delar av området inom Lyckan 1:1 föreslaget till motorbana. Avståndet till närmast bostäder är 300 m norr om brytområdet. Avståndet till samlad bebyggelse är ca 400 m.

Området runt tälten utgör närrekreationsområde för de närboende. I området finns också en del naturstigar.

Vid varje lokaliseringsprövning ska göras en allsidig bedömning av platsens lämplighet. Denna bedömning ska även innefatta transporternas inverkan på omgivningen. Härav följer att även ut- och infartsvägar till verksamhetsområdet och transporterna härpå ska beaktas vid en lokaliseringsprövning enligt 2 kap 6 §

miljöbalken vid bedömning av verksamhetens störningar för omgivningen. Det är här uppenbart att den planerade verksamheten kommer att generera en ökad trafikström på omgivande vägar.

De av verksamheten genererade transporterna kommer ofrånkomligen att medföra olägenheter i form av främst buller, damning och sämre trafiksäkerhet. Buller- och damningsolägenheterna torde kunna hållas inom de ramar som normalt får accepteras om förutsättningarna i övrigt för tåktverksamheten är uppfyllda. Trafiksäkerhetsaspekterna borde gå att lösa vid ett eventuellt tillstånd.

Det kommer visserligen inte vara någon direkt insyn till det nu aktuella tåktområdet från omgivande bebyggelse eller vägar. Området används dock för närrekreation med bl.a. naturstigar som kommer att påverkas av tåktområdet. Verksamheten i form av bl.a. sprängning och transporter m.m. kommer också att medföra icke oväsentlig påverkan.

Bolaget anger att det planeras en trafikplats med en utfart åt väster mot E6 men det finns inte någon tidsplan eller annat som visar när detta kan bli möjligt. Fram till dess kommer antalet händelser med maxljudnivåer från tunga transporter att öka väsentligt för de boende längs den aktuella utfartsvägen mot öster. Vid maximal produktion beräknas antalet transporter till och från verksamheten uppgå till 145 per arbetsdag. Det kan enligt länsstyrelsens bedömning inte uteslutas att även frekvent förekommande maxljudnivåer som inte uppgår till 70 dBA kan upplevas som störande vid en så omfattande verksamhet.

I vägledning bättre plats för arbete som utgivits av boverket finns rekommendationer om närmaste avstånd på 500 m till bostäder när det gäller etablering av bergtäkt, asfalts- och krossverk. Några speciella förutsättningar eller argument i detta ärende förutom med avseende på buller, för att ett rimligt minsta avstånd till bostadsbebyggelse inte behövs har enligt Länsstyrelsens bedömning inte framkommit. Den aktuella tåkten utgör en mycket stor tåkt med omfattande verksamhet. Vilket gör att länsstyrelsen bedömer att närheten till bostadsbebyggelse minst bör hålla de rekommenderade avstånden.

Länsstyrelsen bedömer vidare, vilket framgår under rubriken ”Artskyddsförordningen” nedan, att lokaliseringsfrågan med hänsyn till skyddade arter, inte i tillräcklig omfattning är utredd och att lokaliseringens lämplighet därför inte kan bedömas utifrån det underlag som sökanden ingett i målet.

Om domstolen ändå väljer att medge verksamheten anser länsstyrelsen att det är angeläget att anslutningsvägen som möjliggör ut- och intransporter via väg E6 säkerställs och utförs så fort som möjligt för att minskar risken för att boende längs utfartsvägen till väg 513 störs av tunga transporter till och från tåkten

Utöver vad som framförts ovan finns det inga ytterligare hinder med lokaliseringen för tillstånd till verksamheten.

Kulturmiljö

För att kunna göra en prövning med stöd av kulturmiljölagen krävs ett underlag i form av en arkeologisk utredning. Avsaknaden av en arkeologisk utredning som ska utgöra underlag för en prövning enligt kulturmiljölagen gör att länsstyrelsen anser att beslutsunderlaget inte är tillräckligt och att domstolen i första hand ska avslå ansökan.

I ansökan anges att inga fornlämningar, kulturhistoriska lämningar eller andra bevarandevärda miljöer finns registrerade inom eller i anslutning till tåktområdet. Konsekvenserna för kulturmiljön bedöms därför vara av liten betydelse.

Länsstyrelsen bedömer att den befintliga kunskapen om fornlämningsbilderna inom det planerade verksamhetsområdet är otillräcklig. Inom aktuellt område finns i nuläget inga kända registrerade kultur- eller fornlämningar men i skogsmarker med lågt markutnyttjande är fornlämningsförekomsten generellt relativt dåligt utredd och kunskapen utifrån registrerade lämningar i Riksantikvarieämbetets informationssystem för fornlämningar (FMIS) är långt från fullständig. Det innebär att det vanligen kan förekomma fler tidigare okända lämningar i skogsmiljöer än vad som finns registrerat i FMIS.

Bevarandet av fornlämningar är ett allmänt intresse och bristen på ett fullgott beslutsunderlag möjliggör en bedömning av projektets lämplighet samt vilka konsekvenser arbetsföretaget kan förväntas medföra. Avsaknaden av resultat från en utredning medför att nödvändigt hänsynstagande till områdets kulturvärden inte kan förutses. Det innebär även att det i nuläget inte är möjligt att veta om eventuella tillstånd enligt kulturmiljölagen krävs.

Länsstyrelsen får enligt 2 kap. 11 § kulturmiljölagen fatta ett beslut om arkeologisk utredning. Kulturmiljölagens 2 kap. 11 § anger att "Om det behövs en arkeologisk utredning för att ta reda på om en fornlämning berörs av ett planerat arbetsföretag som innebär att ett större markområde tas i anspråk, ska kostnaden för utredningen betalas av företagaren." Vanligen avses med ett större område en yta av minst cirka 10.000 kvadratmeter, enligt Riksantikvarieämbetets vägledning för tillämpning av kulturmiljölagen.

Länsstyrelsen ska enligt kulturmiljölagen bedöma om det finns behov av arkeologisk utredning eller inte.

Länsstyrelsen har tidigare i samrådsskedet 2014 upplyst om att det behövs en arkeologisk utredning (1st dnr 551-16034-2014). Sökande uppmanades att inkomma med en begäran om arkeologisk utredning, vilket inte har skett.

Länsstyrelsen har vidare i sitt yttrande, 551-7439-2015, april 2015 framfört synpunkter på kompletteringar och då påpekat att ansökningshandlingarna behöver kompletteras med en arkeologisk utredning inom det tänkta täktverksamhetsområdet.

I sitt bemötande har bolaget endast hänvisat till sin egen bedömning att en arkeologisk utredning inte behövs. Det bör därför betonas att det är Länsstyrelsens myndighetsansvar att göra denna bedömning.

Sökanden har haft god tid på sig för att ta fram det efterfrågade underlaget. Länsstyrelsen bedömer att detta är olyckligt att detta inte genomförts och detta innebär att det i nuläget inte är möjligt att veta om eventuella tillstånd enligt kulturmiljölagen krävs.

Processen med en arkeologisk utredning, inhämtande av tillräckligt underlag för att få tillstånd enligt kulturminneslagen kan vara tidskrävande och huruvida tillstånd kan meddelas går inte att förutse. Länsstyrelsens vidhåller tidigare ställningstagande och betonar starkt betydelsen av att en arkeologisk utredning genomförs inför ett beslut om tillstånd till täktverksamhet.

Artskyddsförordningen

Länsstyrelsen anser att domstolen i först hand ska avslå ansökan på grund av otillräckligt underlag för att bedöma påverkan på känsliga arter.

Artskyddsförordningen (AF) är att se som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna när det gäller skydd av arter. En del i prövningen blir

då att med tillämpning av relevanta fridlysningsbestämmelser i AF bedöma hur de skyddade arterna påverkas av den planerade verksamheten. Om utgången bli att verksamheten, trots planerade försiktighetsmått, bedöms strida mot fridlysningsbestämmelserna och om förutsättningar för dispens inte finns är verksamheten olämpligt lokaliserad och inte tillåtlig (se bl. a MÖD 2013:13).

Vid bedömningen av vilken effekt en verksamhet har på en art finns anledning att se till verksamhetens påverkan inte bara inom relevant biogeografisk region utan även lokalt. Hur avgränsningen ska göras måste anpassas till den aktuella arten (se MÖD 2114:15).

Förekommande arter i området

Bland de fladdermusarter som sökanden bedömer kan finnas i området nämns bland annat fransfladdermus. Arten är klassad som sårbar (VU) i rödlistan 2015. Den har försvunnit från åtskilliga lokaler där den fanns för 20 år sedan, även om nya fynd gjorts under de senaste tio åren. Eftersom endast brunlångöra rapporterats till artportalen utgår sökanden från att bara den arten förekommer i området.

Länsstyrelsen ifrågasätter att endast arter som har rapporterats till artportalen från närområdet bedöms kunna förekomma i området. Sökanden redogör själv för artportalens brister som kunskapsunderlag; ”man bör komma ihåg att Artportalen främst kan användas för att visa att arter hittats på en plats men inte att de saknas”.

Med avseende på fransfladdermus är underlaget otillräckligt. Även om inga tidigare fynd av arten rapporterats till artportalen i närområdet har inte Länsstyrelsen skäl att göra en annan bedömning än sökanden vad gäller områdets lämplighet för arten och sannolikheten att den finns i området. Arten har påträffats i Alingsås kommun samt på flera platser i Sjuhärads under 2000-talet. Mot bakgrund av de uppgifter som lämnats av sökanden samt mot bakgrund av artens ogynnsamma bevarandestatus är det en stor brist att ingen fladdermusinventering skett.

Det är också oklart om fågelarter som är känsliga även för enstaka livsmiljöförluster, till exempel rödlistade rovfåglar, finns i området. Arter som bivrak och duvhök kan, av hänsyn till deras bevarandestatus och låga reproduktionstakt, vara känsliga för enstaka individförluster och misslyckade häckningar. Arterna använder sig av samma bo i flera år. Försvinner boet finns det en stor risk att arterna försvinner från området, vilket kan påverka arternas bevarandestatus negativt. Avverkning av bivrakens och duvhökens boträd är därmed förbjudet enligt 4 § AF.

Eftersom dispens enligt 14 § AF inte kan ges ska ansökan i första hand avslås. Först om det kan visas att inga boträd behöver avverkas kan verksamheten tillåtas i denna del.

För att behovet av särskilda artinventeringar ska anses litet får det inte råda några tvivel om att skyddade arters bevarandestatus inte riskerar påverkas. Mot bakgrund av ovanstående samt att den sökta åtgärden kommer att förstöra ett stort område med inte enbart trivial natur, och innebära att arter försvinner härifrån, är det en stor brist i underlaget att en inventering av fåglar och fladdermöss inte genomförts och det därmed inte är klarlagt vilka arter som förekommer.

Länsstyrelsen ser sammantaget inte att det är möjligt att bedöma verksamhetens förenlighet med 4 § AF med avseende på fåglar och fladdermöss. Mot denna bakgrund bör ansökan avslås.

Vad gäller fladdermöss i övrigt, såvitt avser de arter som nämns i underlaget, bedömer Länsstyrelsen att den sökta verksamheten inte kan antas riskera påverka arternas bevarandestatus negativt. För dessa arter (inklusive brunlångöra) bedöms inte förbud enligt 4 § AF aktualiseras. Detta gäller även i 4 § AF med avseende på grod- och kräldjur, hasselmus samt vissa arter av fåglar.

I det fall domstolen meddelar beslut om tillstånd till den ansökta verksamheten på det underlag som lämnats in och bedömer att ytterligare inventeringar och dispens enligt 4 § AF inte krävs med avseende på fransfladdermus, bivråk och duvhök, anser länsstyrelsen att tillståndet ska förenas med följande villkor om skyddsåtgärder för att minimera negativ påverkan på förkommande djurarter:

- Ianspråktagande av fortplantningsområden för groddjur och fladdermöss, liksom avverkning av träd, får inte ske under groddjurens, fladdermössens och fåglars fortplantnings-/häckningsperiod från den 1 april till den 30 september.

Tillståndet ska även förenas med villkor om kompensation för skador på naturmiljön och för att möjligheten att uppnå miljömålen försämrats.

- Nya småvatten för groddjur ska anläggas i samråd med erforderlig naturvårdskompetens. Småvattnen ska vara anlagda och funktionella innan befintliga groddjursvatten ianspråktas.

En utförligare redovisning av länsstyrelsens övervägande med avseende på artskyddsfrågan finns i bifogat PM, bilaga 2.

Omledande av bäck

Länsstyrelsen avstyrker det förslag som innebär att bäckvattnet leds ner i täktområdet och avleds via sedimentationsdammen tillsammans med grund- och nederbördsvatten.

Länsstyrelsen anser en omledning av bäckvattnet förbi tåkten under driftfasen utgör en av grunderna för tillåtligheten och anser därmed inte att omledningen av bäckens vatten är en fråga som kan sättas på provotid.

Länsstyrelsen anser att bäcken åtminstone under driftfasen ska hanteras på sådant sätt att bäckvattnet leds förbi tåkten och inte leds ner i täktområdet och blandas med det vatten i tåkten som kan vara förorenat med kväve, olja, suspenderat material och andra föroreningar som kan uppkomma i tåkten. Utspädning av det vatten som uppkommer i tåkten minskar sannolikt reningseffekten och kontrollen över de föroreningar som uppkommer i tåkten. Dessutom blandas och förorenas vatten som från början inte varit förorenat med det vatten som påverkats av verksamheten i tåkten. Vattnet i bäcken uppström i tåkten bör därför ledas så direkt som möjligt förbi tåkten för att så lite som möjligt påverka flöde, syrehalt mm. i den nedströms belägna recipienten.

Länsstyrelsen ställer sig dessutom frågande till tiden för vattenverksamheten. Sökande yrkar på att "arbetstiden för åtgärder hänförliga till vattenverksamheten ska bestämmas till 10 år".

Grundvattenbortledningen är en väsentlig del av vattenverksamheten och den ökar så länge tåktens utbredning och djup ökar. Länsstyrelsen vill därför uppmärksamma domstolen på att arbetstiden för vattenverksamheten inte bör kunna var kortare än tillståndets längd. Detta är en fråga som domstolen bör ta ställning till. Som länsstyrelsen förstår bör arbetstiden beslutas till 30 år även för vattenverksamheten.

Seveso

Av ansökan framgår inte hur stora mängder sprängämnen som samtidigt kommer att förekomma vid verksamheten vid ett och samma tillfälle och som uppfyller kriterierna under punkt P1a i Sevesoförordningen (SFS 2015:236) bilaga 1 del 1.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma domstolen på att om det sker sprängningar med mer än 10 ton sprängämnen (traditionellt patronerat eller känsliggjord ammoniumnitratemulsion) vid ett och samma tillfälle är bergtäkten att betrakta som en Sevesoverksamhet på lägre kravnivå.

Bergtäkter som spränger med mer än 10 ton sprängämne vid ett och samma tillfälle behöver uppfylla följande krav:

- Verksamheten ska lämna en anmälan till länsstyrelsen eller lämna motsvarande information vid en tillståndsansökan enligt miljöbalken. En anmälan enligt Sevesolagstiftningen ska bl.a. innehålla en samrådsredogörelse. En bergtäkt är normalt tillståndspliktig verksamhet och har då hållit ett samråd enligt 6 kap 4 miljöbalken. Redogörelsen från detta samråd kan användas i anmälan enligt Seveso. Det förutsätter att samrådet enligt miljöbalken tog upp de förebyggande och begränsande åtgärder som behövs vid en sprängning, för att undvika att människor och miljö skadas. Samråd enligt 13 i Sevesolagen är undantagen då samråd skett enligt 6 kap 4 miljöbalken (se 10 MSBFS 2015:8).
- Ett handlingsprogram ska tas fram och skickas till länsstyrelsen. Handlingsprogrammet ska genomföras genom ett säkerhetsledningssystem.
- Information till allmänheten om täkten ska finnas tillgänglig via kommunens webbplats.

Miljömålen

Av 1 kap 1§ i miljöbalken framgår att bestämmelserna syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Den sökta verksamheten påverkar flera miljömål vilket framgår av underlaget till ansökan bl.a. miljömålet ”en god bebyggd miljö”, detta miljömål innebär bl.a. att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

Den aktuella täkten utgör en mycket stor täkt med omfattande verksamhet. Vilket gör att närheten till bostadsbebyggelse i detta fall bedöms motverka möjligheten att uppnå miljömålet en god bebyggd miljö.

En grundläggande arkeologisk utredning behövs även i syfte att inte motverka att uppnå delmålen en god bebyggd miljö när det gäller kulturmiljövärden. I miljömålsportalen framgår att det behövs ett väl utarbetat planeringsunderlag för kulturmiljöfrågor för att förbättrar möjligheterna att arbeta långsiktigt och strategiskt. Underlaget i sig är dock ingen garant för att den fysiska miljön utvecklas på önskat sätt, även relevant kompetens behövs. Det framgår vidare att underlag avseende kulturmiljön är en viktig förutsättning för en långsiktigt hållbar förvaltning av bebyggelsens kulturhistoriska värden. För att nå miljömålen krävs åtgärder i syfte att stimulera och utveckla kommunernas arbete med

planeringsunderlag. Länsstyrelserna och Boverket har som uppgift att stödja detta arbete.

Tillståndet omfattning

Länsstyrelsen anser att det är det totala maximala uttaget och det maximala årliga uttaget som bör regleras i tillståndet. Det normala årliga uttaget bedöms regleras inom ramen för det allmänna villkoret.

Även de övriga verksamheterna som omfattas av tillståndet bör tydligt framgå samt vilken omfattning för respektive verksamhet som medges.

Ansökan omfattar asfaltproduktion. Förbränningsanläggningens totala installerade tillförda effekt framgår inte av handlingarna. Sökanden har inte heller framfört några yrkanden eller åtaganden med avseende på förbränningsanläggningen för uppvärmning av asfaltstillverkningen.

Länsstyrelsen anser att sökanden ska använda bästa möjliga teknik, i den mån det är möjligt använda förnyelsebara bränslen och få utsläppskrav motsvarande andra liknande nya anläggningar med motsvarande energiförsörjningssystem.

Till tillståndet bör bifogas en karta där bl.a. verksamhetsområde, brytområdet samt brytdjup tydligt framgår och är tydligt verifierade med koordinater angivna i SWEREF 99 TM och höjder ska vara angivna i RH2000, se ex bilaga 1.

Tillståndet ska begränsas till 30 år från det att tillståndet vunnit laga kraft både för täkt- och vattenverksamheten.

Motivering av villkor

För de villkor som bedöms utgör vedertagen praxis eller rymmas inom bolagets åtaganden ges ingen speciell motivering.

Villkor 2 - skydd för fortplantningsområde

Det behövs ett villkor om att verksamheten inför arbete såsom borttagande av våtmarker, trädfällning, påbörjande av omläggning av bäck etc. ska vidta skyddsåtgärder för att begränsa skadorna på fortplantningsområde för känsliga arter såsom groddjur, fladdermöss och fåglar. För att säkerställa detta bör åtgärder i dessa områden inte genomföras från den 1 april till den 30 september. Denna tid behövs bl.a. för att vattensalamander har långsam utveckling från larv till vuxen.

Tillsynsmyndigheten bör medges möjlighet att meddela undantag om det finns särskilda skäl.

Villkor 5

Det finns olika tolkningar om vad som avses vara rena massor. Vanligtvis görs en hänvisning till bakgrundshalter. Då även dessa kan variera från olika platser, är det från tillsynspunkt att fördra en mer konkret nivå. I Naturvårdsverkets Handbok 2010:1, definieras en nivå för mindre än ringa risk som kan vara lämplig. Massor som kan tänkas innehålla andra föroreningar än de som anges i tabellen får inte tas emot.

Tabell Utdrag ur Naturvårdsverkets Handbok 2010:1, värden benämnda mindre än ringa risk.

<u>Mg/kg TS om inget annat anges</u>	<u>Mindre än ringa risk, ”MRR”</u>
--------------------------------------	------------------------------------

Bly	20
Kadmium	0,2
Koppar	40
Krom, tot	40
Kvicksilver	0,1
Nickel	35
Zink	120
PAHL	0,6
PAHM	2
PAHH	0,5

Det bygg- och rivningsavfall i form av betong och tegel och därmed jämförbart inert avfall såsom klinker och keramik som tas emot får inte vara förorenat till följd av tidigare användning av byggnationen eller vara täckta eller målade med material som innehåller farliga ämnen i signifikanta mängder. Detta är samma krav som ställs på inert avfall som får deponeras utan föregående provning enligt 24 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:10) om deponering. Den asfalt som tas emot får inte innehålla stenkolsstära. Asfalt med bindemedlet bitumen innehåller låga halter av PAH. Begränsningsvärdet avseende PAH för den asfalt som får tas emot bör inte heller överstiga de gränsvärden som gäller för en inert deponi enligt 23 § samma föreskrifter. Detta innebär att summa cancerogena PAH inte får överstiga 10 mg/kg och summa övriga PAH 40 mg/kg. Miljöprövningsdelegationen förut-sätter att mottagningskontrollen regleras vidare i kontrollprogrammet.

Villkor 10- Utsläpp till vatten

Sedimentationsanläggning slutliga utformning ska ske av sakkunnig inom området med erfarenhet av liknande projekt och planeras i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget har redovisat att man åtar sig att klar 10 mg susp /l utgående vatten.

Länsstyrelsen anser att detta under normala förutsättningar ska klaras.

Länsstyrelsen föreslår dock 35 mg susp /l utgående vatten efter sedimentationsbassängens som ett årsmedelvärde då detta motsvarar vad som normalt föreskrivs och anses utgöra en ur miljösynpunkt skälig nivå i detta fall. Denna halt motsvarar den halt som föreskrivits i andra likande ärende.

Med hänsyn till risken för förhöjda kvävehalter i utgående vatten och problem med övergödning i vattenförekomster nedströms anser länsstyrelsen att kontrollen regelmässigt även bör omfatta totalkvävhalten.

Vid mottagning av externa massor ska kontrollen även omfatta den typ av ämnen som normalt kontrolleras i andra sammanhang då inert avfall och asfalt tas emot. Utgångspunkten med kontrollen är att säkerställa att dessa föroreningar inte förekommer. Omfattningen av denna kontroll kan lämpligen ske i inom ramen för kontrollprogrammet i samråd med tillsynsmyndigheten.

Provtagning ska även ske med avseende på annan påverkan på yt- och grundvatten och i övrigt fortlöpande följas upp på det sätt och i den utsträckning som tillsynsmyndigheten finner motiverat och skäligt inom ramen för tillsynen och kontrollprogrammet.

Villkor 12 - Processvatten

Något annat behov av processvatten än vatten för dambekämpning framkommer inte av ansökan. Detta behov torde i den sökta verksamheten kunna tillgodoses via vatten från sedimentationsdammen. Om det av skäl som inte kan förutses behövs ytterligare processvatten bör detta få ske först efter samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 13 - Kulvertar

Sökandens beskrivning av var och hur kulverten ska anläggas är övergripande. Länsstyrelsen anser att bolaget bör komma in med en mer detaljerad beskrivning av hur och var respektive kulvert ska anläggas. Överföringen ska utföras så att det inte sker ngn uppdämning av vattnet vid maxflöden och högt vattenstånd och så att våtmarkens funktion inte påverkas. Utformning och placering av kulvertarna ska tas fram av någon med sakkunskap inom området och med erfarenhet från liknande projekt.

Villkor 14 - Våtmark

Bolaget har åtagit sig att anlägga nya våtmarker. Med tanke på omfattningen på verksamheten och att Lindomeån är ett värdefullt vattendrag och att Kungsbackafjorden är drabbad av övergödning så är det motiverat med någon form av konstgjord våtmark för kvävereduktion i de fall vattnet inte passerar genom en naturlig våtmark. Detta bidrar även till att kompensera trygga lämpliga livsmiljöer för grod- och kräldjur. Länsstyrelsen anser därför att det bör föreskrivas i villkor om att sökanden i samråd med tillsynsmyndigheten ska ta fram ett underlag om var och hur detta lämpligast ska genomföras. Våtmarkens utformning och placering ska tas fram av någon med sakkunskap inom området och med erfarenhet från liknande projekt.

En tumregel för tillskapande av nya våtmarker utifrån nuvarande erfarenheter och med avseende på att kompensera och trygga livsmiljöer för grod- och kräldjur är att den nya våtmarkens yta minst ska motsvara den dubbla arealen våtmark som tas i anspråk.

Villkor 16 – Omledning av bäck

Omledning av bäcken ska ske senast före åtgärder i täktområdet som påverkar bäckens flöde och vattenkvalité genomförs. Utformningen ska ske av sakkunnig inom området med erfarenhet av liknande projekt i samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 17 – arbets- och tidsplan

I god tid dock senast två månader före respektive anläggningsåtgärd såsom anläggande av sedimentationsdamm, respektive kulvert, omledande av bäck och anläggande av våtmark ska påbörjas ska förslag på anläggningarnas placering och utformning inlämnas till tillsynsmyndigheten. Till underlaget ska bifogas en arbets- och tidsplan.

Villkor 19 - Buller

Länsstyrelsen anser inte att det är hälso- eller miljömässigt motiverat att medge högre ljudnivåer under ett inledande etableringsskede motsvarande 5 dBA högre än vad som normalt föreskriv.

Bolaget har inte angett några speciella skäl till varför de föreslagna bullervärdena inte skulle klaras i ett inledande skede under de tre första åren.

Enligt bullerutredningen och MKBn klaras föreslagna bullervärden även under inledande skede om en bullervall anläggs i den norra delen av täktområdet. Länsstyrelsen anser att detta är en rimlig skyddsåtgärd och föreskrivna bullervärden ska lämpligen även klaras i ett inledande etableringsskede.

Villkor 20 -information inför sprängning

Länsstyrelsen anser att inom ett område där det finns förhållandevis många boende och många kan förväntas vistas inom området bör berörda inom en radie av 1000 m från takten före sprängning, alltid informeras om tidpunkten för sprängning. Detta

är ett avstånd som även föreskrivits för liknande anläggningar och bedöms vara motiverat i detta ärende.

Villkor 23– tankning och parkering

Med parkering avses i detta villkor parkering under längre tid och under natten.

Villkor 25- kontrollprogram

I kontrollprogrammet bör förutom kontroll av buller och vibrationer ingå kontroll av retningseffekten i dammarna, regelbundna nivåmätningar i befintliga brunnar samt påverkan på grund vattenkvalitén. Dessutom bör kontrollen omfatta vattennivåer i närbelägna våtmarker, den tillskapade våtmarkens funktion och effekt, mottagningskontroll av externa massor. Kontrollprogrammet bör inlämnas till tillsynsmyndigheten senast tre (3) månader efter att tillståndet tagits i anspråk.

Övriga villkor

Villkoren i övrigt överensstämmer med vad som är brukligt vid anläggningar med liknande storlek och omgivning. Villkoren är föreslagna för att begränsa verksamhetens påverkan på omgivande bebyggelse och miljö. Länsstyrelsen bedömning är att övriga villkor är befogade i detta enskilda fall.

Yrkande om ersättning p.g.a. vattenverksamhet

Länsstyrelsen yrkar på ersättning för handläggning av de delar som rör vattenverksamhet i målet (M 7439-15), med totalt 13 timmar á 800 kronor, 10 400 kronor. Ytterligare ersättningsanspråk kan bli aktuella vid länsstyrelsens deltagande i huvudförhandlingen

I handläggningen av ärendet har deltagit, Jörgen Hammarström beslutande samt Lena Thulin Plate föredragande, miljöskyddsavdelningen. I den slutliga handläggningen av Länsstyrelsens yttrande har även deltagit Anna Vickman vattenavdelningen, Martin Goblirsch naturavdelningen samt Andreas Morner Åman kulturmiljöenheten.

Jörgen Hammarström

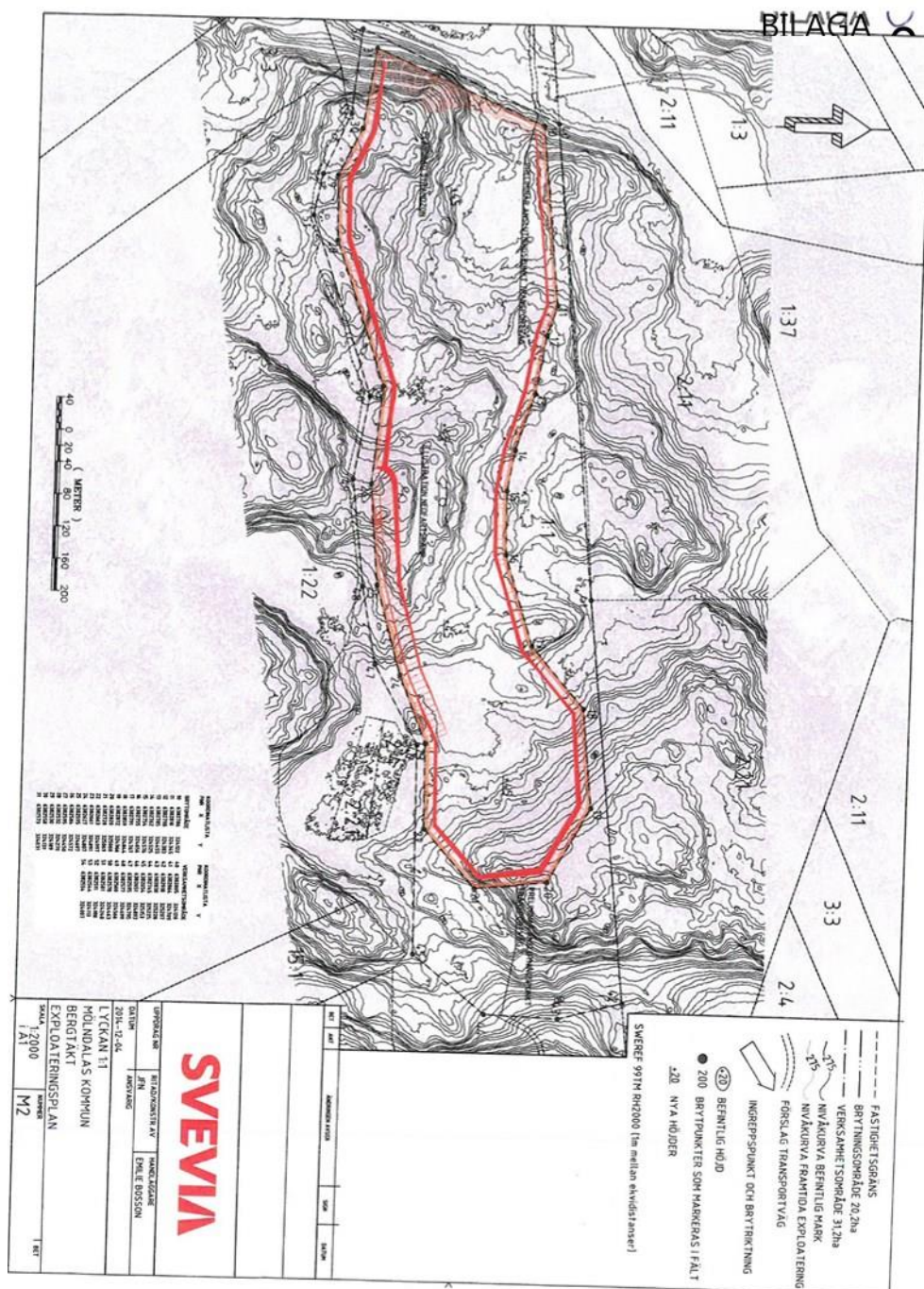
Lena Thulin Plate

Bilagor:

1. Exploateringsplan
2. PM om artskydd

Kopia till

robert.jalvin@lansstyrelsen.se) anna.vickman@lansstyrelsen.se
,vattenavdelningen martin.goblirsch@lansstyrelsen.se
,naturavdelningen andreas.morner.ahman@lansstyrelsen.se ,
kulturmiljöenheten jorgen.hammarstrom@lansstyrelsen.se ,
miljöskyddsavdelningen

PM

Sökanden har inte kompletterat sin ansökan enligt Länsstyrelsens kompletteringsbegäran. De inventeringar som Länsstyrelsen finner nödvändiga har inte utförts.

Naturavdelningen yrkar att domstolen i första hand avvisar ansökan.

I andra hand, om domstolen bedömer att dispens enligt 4 § artskyddsförordningen inte krävs med avseende på fransfladdermus, bivråk och duvhök, yrkar

naturavdelningen att tillståndet förenas med följande villkor om skyddsåtgärder för att minimera negativ påverkan på djurarter:

1. Ianspråktagande av fortplantningsområden för groddjur och fladdermöss, liksom avverkning av träd, får inte ske under groddjurens, fladdermössens och fåglars fortplantnings-/häckningsperiod.

Tillståndet ska även förenas med följande villkor om kompensation för skador på naturmiljön och för att möjligheten att uppnå miljömålen försämrats.

2. Nya småvatten för groddjur anläggs i samråd med erforderlig naturvårdskompetens. Småvattnen ska vara anlagda och funktionella innan befintliga groddjursvatten ianspråk tas.

Inledande om Länsstyrelsens kompletteringsbegäran

Länsstyrelsens kompletteringsbegäran gällande skyddade arter hade sin grund i den naturvärdesinventering från 2014 som ingavs i samband med ansökan. Av uppgifterna i naturvärdesinventeringen, som gjorde gällande att området bedöms kunna ha betydelse för en rad skyddade arter, fann Länsstyrelsen att det fanns ett uppenbart behov av att området dels inventerades, dels att skyddsåtgärder, utbredningskartor mm. presenterades.

Länsstyrelsen noterar att sökanden, som sin komplettering, hänvisar till bilaga 1 till kompletteringen (aktbil. 37), angående punkterna 26-31 i Länsstyrelsens yttrande 2015-04-15 om skyddade arter. Dessutom finns ytterligare ”Kompletterande uppgifter angående artskydd vid Lyckan 1:1”.

Någon fågel- eller fladdermusinventering har inte genomförts.

Verksamhetens förenlighet med artskyddsförordningen

Länsstyrelsen hanterar frågan om huruvida dispens från artskyddsförordningen (AF) krävs eller inte utifrån tillgänglig rättspraxis.

AF är att se som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna när det gäller skydd av arter. En del i prövningen blir då att med tillämpning av relevanta fridlysningsbestämmelser i AF bedöma hur de skyddade arterna påverkas av den planerade verksamheten. Om utgången bli att verksamheten, trots planerade försiktighetsmått, bedöms strida mot fridlysningsbestämmelserna och om förutsättningar för dispens inte finns är verksamheten olämpligt lokaliserad och inte tillåtlig (se bl. a MÖD 2013:13).

Dispens från förbuden i 4 § AF får, när den sökta åtgärden utgör ett exploateringsintresse, enligt 14 § samma förordning endast ges om dispensen behövs av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse. Enligt Mark- och miljööverdomstolen ska begreppet ”andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse” ges en restriktiv tolkning. Kraven på det överskuggande allmänintresset måste sättas högt (se MÖD 2013:14).

Utifrån tillgänglig praxis bedömer Länsstyrelsen att bolagets intresse inte är av sådan påtaglig vikt att tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse kan anses föreligga. Det betyder att om förbud enligt 4 § AF utlöses är verksamheten inte tillåtlig.

Aktualiseras förbud enligt 4 § AF?

BILAGA 2

Det är därför rimligt att inleda med att bedöma verksamhetens förenlighet med förbuden i 4 § AF. Först om det kan konstateras att åtgärden inte möter hinder av dessa bestämmelser behöver förenligheten med fridlysningsbestämmelserna i övrigt (6, 8 och 9 §§) utredas.

Vilda fåglar – de som är rödlistade, har kraftigt nedåtgående populationstrend eller som är av särskilt gemenskapsintresse inom EU (arter betecknade med B i bilaga 1 till AF) – är skyddade genom 4 § AF. Detsamma gäller djur som har beteckningen N eller n i bilaga 1 till AF.

Av 4 § AF framgår att det bland annat är förbjudet att avsiktligt fånga eller döda djur (p. 1) och att avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings- uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder (p. 2). Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden och viloplats (p. 4).

Mark- och miljödomstolen har ansett, ifråga om verksamheter där syftet uppenbart är ett annat än att döda eller störa djurarter, att det är rimligt att det krävs en risk för påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området för att utlösa förbuden i 4 § 1 och 2 AF (se MÖD 11317:14).

Förbuden i 4 § 4 AF syftar till att skydda den ekologiska funktionaliteten hos fortplantningsområden och viloplats. Sådana områden får inte skadas eller förstöras av mänsklig verksamhet, så att de kan fortsätta att erbjuda det

som krävs för en viss djurart när den ska vila sig eller fortplanta sig med framgång. Fortplantningsområden och viloplats måste också skyddas när de inte används, om det finns en rimlig sannolikhet för att arten i fråga kommer att fortsätta att använda dessa platser. Miljöerna som sådana skyddas således inte av förbudet i 4 § 4 AF. För att förbudsbestämmelsen ska aktualiseras för den angivna arten krävs att arten finns eller har funnits i det berörda området och att den med en rimlig sannolikhet kommer att återkolonisera det. Kan inte ett regelbundet användande fastställas är fortplantningsområdet eller viloplatsen inte skyddad enligt denna bestämmelse. Huruvida en åtgärd kan anses tillåten eller förbjuden enligt 4 § AF kräver därför en inledande bedömning av den aktuella artens förekomst i området (se MÖD 2114:15).

Att påverkan på bevarandestatus vägs in i bedömningen av om huruvida förbud aktualiseras har, enligt Länsstyrelsens uppfattning, sin grund i att förutsättningarna för dispens är mycket begränsade. Om varje enskilt dödande eller störande, eller varje enskilt ingrepp i skyddade arters livsmiljöer, skulle anses förbjudet skulle inskränkningar med stöd av AF många gånger gå längre än vad som krävs för att uppnå syftet med förbuden.

Länsstyrelsen inser naturligtvis att det inte är sökandens avsikt att döda eller störa individer av skyddade arter. Det betyder emellertid inte att effekten, att skyddade djur dödas eller störs, ska anses oavsiktlig i AF:s mening. Om sökanden, i ljuset av gällande lagstiftning för den aktuella arten, vet att en åtgärd sannolikt kommer att orsaka skada för en djurart, och medvetet accepterar det förutsägbara resultatet av åtgärden, är effekten enligt Länsstyrelsens bedömning avsiktlig (se bl. a MÖD 2920:14).

Om verksamheten är förbjuden eller inte blir således en fråga om vilken effekt den kan förväntas ha på arternas bevarandestatus.

Gynnsam bevarandestatus definieras i 16 § Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. som *summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer*. EU-kommissionen skriver att det faktum att en livsmiljö eller art inte står inför någon direkt risk för utrotning inte automatiskt innebär att den har gynnsam bevarandestatus (se EU-kommissionens vägledning¹, moment (14), sid. 8). Vidare skriver kommissionen att bedömningen av bevarandestatus inte bara ska bygga på en ”diagnos” utgående från dagens situation, utan också har ett betydande element av ”prognos” (inom överskådlig tid) utgående från kända yttre faktorer. Sådana förväntade framtida yttre faktorer kan vara specifika eller generella, positiva eller negativa, verka på medellång eller lång sikt osv (se moment (16), sid. 9).

Således finns, i bedömningen av en arts bevarandestatus, skäl att utgå från den nationella rödlistan. Detta är emellertid inte tillräckligt; en arts regionala eller lokala bevarandestatus kan vara en annan än, och ibland ha betydelse för, den nationella.

Vid bedömningen av vilken effekt en verksamhet har på en art finns anledning att se till verksamhetens påverkan inte bara inom relevant biogeografisk region utan även lokalt. Hur avgränsningen ska göras måste anpassas till den aktuella arten (se MÖD 2114:15).

Vilka arter finns i området?

Av ansökan framgår att de arter som omfattas av skydd enligt 4 § AF är större vattensalamander, åkergroda, spillkråka och brunlångöra. Länsstyrelsen anser däremot att denna fråga inte är tillräckligt utredd.

Sökanden medger att ”eftersom inga riktade fågelinventeringar har genomförts finns det osäkerheter rörande vilka arter och i vilka tätheter arterna förekommer i inom utredningsområdet”. De arter som sökanden ändå tar upp i ansökan är arter som typiskt sett förekommer i miljöer som liknar de i det aktuella området och samtidigt har påträffats (rapporterats till artportalen) i närområdet.

Vad gäller fladdermöss citerar den nu ingivna kompletteringen texten i naturvärdesinventeringen. Det innebär, enligt sökanden, att ”enstaka individer skulle kunna ha boplatser i branter och skrymslen bland block eller i något grövre träd. Det finns dock inte utrymme för några större yngelkolonier i området. Lämpliga övervintringsplatser saknas också.”

Bland de fladdermusarter som sökanden bedömer skulle kunna finnas i området nämns bland annat fransfladdermus. Arten är klassad som sårbar (VU) i rödlistan 2015. Den har försvunnit från åtskilliga lokaler där den fanns för 20 år sedan, även om nya fynd gjorts under de senaste tio åren. Eftersom endast brunlångöra rapporterats till artportalen utgår sökanden från att bara den arten förekommer i området.

Länsstyrelsen ifrågasätter att endast arter som har rapporterats till artportalen från närområdet bedöms kunna förekomma i området. Sökanden redogör själv för artportalens brister som kunskapsunderlag; ”man [bör] komma ihåg att Artportalen främst kan användas för att visa att arter hittats på en plats men inte att de saknas”.

För att behovet av särskilda artinventeringar ska anses litet får det inte råda några tivel om att skyddade arters bevarandestatus inte riskerar påverkas. Mot bakgrund av ovanstående samt att den sökta åtgärden kommer att förstöra ett stort område

med inte enbart trivial natur, och innebära att arter försvinner härifrån, är det en stor brist i underlaget är att vi inte vet till vilka arter som finns här.

Bland annat är det oklart om fågelarter som är känsliga även för enstaka livsmiljöförluster, till exempel rödlistade rovfåglar, finns i området.

Med avseende på fransfladdermus är underlaget helt otillräckligt. Även om inga tidigare fynd av arten rapporterats till artportalen i närområdet har inte Länsstyrelsen skäl att göra en annan bedömning än sökanden vad gäller områdets lämplighet för arten, och sannolikheten att den finns i området. Arten har påträffats i Alingsås kommun samt på flera platser i Sjuhärads under 2000-talet. Mot bakgrund av de uppgifter som lämnats av sökanden samt mot bakgrund av artens ogynnsamma bevarandestatus är det en stor brist att ingen fladdermusinventering skett.

Att ingen hasselmusinventering skett är också en brist, om än inte lika allvarlig. Av naturvärdesinventeringen framgår att lämpliga livsmiljöer är till exempel de slyrika ungskogarna i området, liksom bryn och lövskogspartier. I kompletteringen anges däremot att brytområdet inte hyser lämpliga varaktiga miljöer för arten. Länsstyrelsen finner inte att kompletteringen på ett sakligt sätt motiverar det nya ställningstagandet.

Länsstyrelsen ser sammantaget inte att det är möjligt att bedöma verksamhetens förenlighet med 4 § AF med avseende på fåglar och fladdermöss. Mot denna bakgrund bör ansökan avvisas.

I händelse av att domstolen är av en annan uppfattning har Länsstyrelsen gjort en bedömning av verksamhetens förenlighet med 4 § AF, dock endast med avseende på de arter som sökanden tar upp i ansökan och utifrån det underlag som ingetts i målet.

Länsstyrelsens bedömning utifrån tillgängligt underlag...

...gällande grod- och kräldjur:

Åkergroda:

Åkergroda har, i Sveriges utvärdering av bevarandestatus hos arter och naturtyper i art- och habitatdirektivet 2013, ansetts ha gynnsam bevarandestatus nationellt. Länsstyrelsen bedömer att arten har gynnsam bevarandestatus även regionalt. Verksamheten riskerar inte att döda eller störa arten, eller skada eller förstöra dess fortplantningsområden eller viloplatser, på ett sådant sätt att dess gynnsamma bevarandestatus påverkas. **Länsstyrelsen bedömer att åtgärden inte aktualiserar förbuden i 4 § 1, 2 eller 4 AF med avseende på åkergroda.**

Större vattensalamander:

Större vattensalamander ansågs ha ogynnsam bevarandestatus i ovan nämnda utvärdering från 2013. Arten klassas dock som livskraftig i rödlistan 2015. I Västra Götaland bedömdes det finnas knappt 2000 småvatten i länet med större vattensalamander (2009). Länet utgör därmed ett viktigt område för arten. Mot bakgrund av detta, samt till att arten fram tills nyligen ansetts ha ogynnsam bevarandestatus, finns skäl till försiktighet vid exploatering av artens livsmiljöer, dvs. det finns en högre risk än normalt att skada på enstaka livsmiljöer påverkar artens bevarandestatus negativt. Länsstyrelsen bedömer dock att arten inte är uppenbart känslig för enstaka livsmiljöförluster i länet; mindre betydelsefulla livsmiljöer bör kunna hanteras mindre strikt.

Större vattensalamander har påträffats i området. Fortplantning har dock inte kunnat bekräftas.

Länsstyrelsen noterar att vattenmiljöerna inom utredningsområdet inte är optimala för större vattensalamander, men eftersom arten är relativt vanlig i regionen kan fortplantning ändå eventuellt förekomma. Däremot erbjuder landmiljön mycket goda förutsättningar för vila och övervintring för arten; här finns gott om strukturer och håligheter i fuktig miljö.

Av Naturvårdsverkets vägledning framgår att en majoritet av individerna i en population större vattensalamander vandrar mellan 10-100 m från det lekvattnet där de reproducerar sig, detta under förutsättning att lämpliga landmiljöer finns inom detta avstånd. Även större vandringsavstånd har angetts, bland annat i åtgärdsprogrammet för arten. Av det framgår att det är vanligt att individer vandrar mellan 50-300 meter.

Länsstyrelsen finner det härmed klarlagt att arten fortplantar sig någonstans i närheten av de platser där arten påträffats. Länsstyrelsen finner emellertid att potentiella fortplantningsområden inom brytningsområdet saknar egentlig betydelse för artens bevarandestatus. Inte heller förlust av lämpliga landmiljöer bedöms innebära att artens bevarandestatus påverkas negativt. **Därmed bedömer Länsstyrelsen att ingen dispens krävs med avseende på större vattensalamander.**

Hasselsnok:

Vad gäller hasselsnok noterar Länsstyrelsen att förutsättningarna för arten inom brytområdet är relativt dåliga och att det inte bedöms finnas några fasta förekomster av arten där. Länsstyrelsen delar denna bedömning. **Någon artskyddsdispens med avseende på hasselsnok bedöms inte behövas.**

...gällande däggdjur:

Fladdermöss:

Fransfladdermus är en sällsynt art med fläckvis utbredning i södra Sverige från Skåne till Dalsland, Värmland och Dalarna samt på Öland och Gotland. Arten påträffas i lövrika biotoper, ofta nära vattendrag. Den undviker att jaga över stora öppna ytor. Yngelkolonier etableras bland annat i träd och de är oftast små. Avverkning samt förstörelse av habitat/substrat har stor negativ effekt på arten.

Enligt Länsstyrelsen innebär en etablering av bergtäkt inom fransfladdermusens livsmiljö en överhängande risk att populationen försvinner. Av hänsyn till artens bevarandestatus är det enligt Länsstyrelsen inte tillräckligt att bara värna större kolonier; även mindre, enstaka, försämringar kan ha negativ effekt på artens bevarandestatus, mer än bara lokalt. För sådana känsliga arter kan man inte utan vidare avfärda betydelsen av ett område med motiveringen att arten har andra lämpliga miljöer att tillgå i närområdet.

Som redan nämnts vet vi inte om arten förekommer i området, och i så fall vilka områden den använder. Om skyddsåtgärder går att genomföra, som kan bibehålla kontinuerlig ekologisk funktion i artens livsmiljöer, kan Länsstyrelsen därför inte bedöma utifrån tillgängligt underlag. **Klart är ändå, enligt Länsstyrelsens bedömning, att skada på det enskilda fortplantningsområdet (plats för yngelkoloni samt erforderliga jaktmarker intill denna) är förbjudet enligt 4 § 4 AF. Eftersom dispens enligt 14 § AF inte kan ges ska ansökan i första hand**

avvisas. Först om det kan visas att arten inte finns i området kan verksamheten tillåtas i denna del.

Vad gäller fladdermöss i övrigt, såvitt avser de arter som nämns i underlaget, bedömer Länsstyrelsen att den sökta verksamheten inte kan antas riskera påverka arternas bevarandestatus negativt. **För dessa arter (inklusive brunlångöra) bedöms inte förbud enligt 4 § AF aktualiseras.**

Hasselmus:

Arten är inte hotad och inte uppenbart känslig för enstaka livsmiljöförluster.

Länsstyrelsen har inga skäl att göra en annan bedömning än att hasselmus inte kommer att påverkas av åtgärden på ett sätt som gör att förbuden i 4 § AF aktualiseras.

...gällande fåglar:

Länsstyrelsen kan ställa sig bakom vissa av de antaganden som görs i kompletteringen. Bland annat finner Länsstyrelsen det rimligt att tornseglare inte förekommer i området mer än endast sporadiskt. Likaså instämmer Länsstyrelsen, mot bakgrund av vad som framkommer i kompletteringen, att områden av enbart låg betydelse för gulsparv och nattskärra kommer att försvinna. Vidare bedöms tjäder och trana inte häcka i området. Länsstyrelsen finner inga skäl att ifrågasätta heller detta.

Mindre områden av mindre betydelse för bivråk, duvhök, sparvuggla, gröngöling, spillkråka och mindre hackspett bedöms försvinna. Länsstyrelsen instämmer i att detta inte innebär att den kontinuerliga ekologiska funktionen hos sparvugglans, gröngölingens, spillkråkans och den mindre hackspettens livsmiljöer skadas eller förstörs på ett sätt som riskerar påverka arternas bevarandestatus negativt.

Bivråk och duvhök kan, av hänsyn till deras bevarandestatus låga reproduktionstakt, vara känsliga för enstaka individförluster och misslyckade häckningar. Arterna använder sig av samma bo i flera år. Försvinner boet finns det en stor risk att arterna försvinner från området, vilket kan påverka arternas bevarandestatus negativt. **Avverkning av bivråkens och duvhökens bo-träd är därmed förbjudet enligt 4 § AF. Eftersom dispens enligt 14 § AF inte kan ges ska ansökan i första hand avvisas. Först om det kan visas att inga bo-träd behöver avverkas kan verksamheten tillåtas i denna del.**

Kungsfågel bedöms häcka i området, med flera par. Kungsfågel är rödlistad (VU) men mycket allmän. Arten tycks heller inte vara särskilt kräsen när det gäller krav på livsmiljöer. Rimligen kan arten vara känslig för en gradvis försämring av livsmiljöerna och konnektiviteten mellan livsmiljöer. Den är dock inte uppenbart känslig för enstaka livsmiljöförluster i samband med exploatering med liten kumulativ effekt. **Länsstyrelsen bedömer att ingen dispens krävs med avseende på kungsfågel.**

Samland bedömning:

Även om inte förbuden i 4 § AF aktualiseras med avseende på grod- och kräldjur, hasselmus samt vissa arter av fladdermöss och fåglar, finner Länsstyrelsen det motiverat att skyddsåtgärder vidtas för att skada på berörda populationer minimeras så långt som möjligt. Sökanden ska därmed avstå från att ta bort platser lämpliga för fortplantning under fortplantnings- och häckningsperioden.

Likaså ska sökanden kompensera för skadan på naturmiljön som verksamheten innebär, genom att nya småvatten anläggs.

Aktualiseras förbud enligt 6, 8 eller 9 §§ AF?

Mark- och miljööverdomstolen anser att det, på motsvarande sätt som enligt 4 § AF, är rimligt att det ifråga om verksamheter där syftet uppenbart är ett annat än att ta bort eller skada fridlysta växter krävs en risk för påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området för att utlösa förbuden i 8-9 §§ AF. Länsstyrelsen drar slutsatsen att detsamma bör gälla förbuden i 6 § AF.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Länsstyrelsen att dispens från förbuden i 6 § AF inte behövs med avseende på arterna vanlig groda, vanlig padda, huggorm, snok, skogsödla, kopparödla, eller från förbuden i 9 § samma förordning med avseende på arterna lopplummer och revlummer.

Enligt kompletteringen är det inte troligt att viktigare förekomster av kärlväxter fridlysta enligt 8 § AF finns i området. Länsstyrelsen har inga skäl att göra en annan bedömning i denna del. Det har inte framkommit att hotade, fridlysta växter

finns inom området. **Utifrån tillgängligt underlag i målet bedömer Länsstyrelsen att verksamheten inte kräver dispens enligt 8 § AF.**

Martin Goblirsch

010-2244710